

CSÖSZ IRMA

RHÉDEYEK
és
FRÁTEREK

CSÖSZ IRMA Rhédeyek és Fráterek

volt (s későbbi főúri otthonában érvényesítette is e hatást) a kastély eleganciája.”

Dizseri Eszter. Zsindelyné Tüdős Klára
Egyetemi nyomda Bp. 1994.

Az idézet első részét életrajzi feljegyzéseiben maga Tüdős Klára írta le, aki 1920-ban Érsemjénbe ment feleségül a gazdag Szunyogh Budihoz. A kor szokásainak megfelelően vizitelni mentek a nemes családokhoz, így a Fráter családhoz is.

„Fráter Lorándnak az édesanyja volt a környék legidősebb – kilencvenen túli – s egyben a legaranyosabb dámája.”

Ha tényleg kilencven éves múlt 1920-ban, akkor hibásak a születési adatok, melyek rendelkezésemre állnak. Ezek szerint Rhédey Julianna nem 1837-ben, hanem korábban, 1829–30-ban született, vagy a fiatal földbirtokosné tévesen informálódott Rhédey Julianna korát illetően.

A látogatás utáni pozitív élményei azt bizonyítják, hogy gróf Rhédey Julianna még idős korában is kellemes, szorgalmas, igényes, nemes hölgy volt.

Gróf RHÉDEY JULIANNÁ és a FRÁTER CSALÁD

Gróf Rhédey Lajos és Cserey Heléna leánya, Julianna 1837-ben született Disznajón, és itt is nőtt fel.

A Bihar megyei Érsemjénbe ment férjhez id. Fráter Bélához, aki ugyancsak nemesi család sarja volt.

A FRÁTER CSALÁD

Ez a család az elmúlt évszázadokban sok neves magyart adott a hazának.

Fráter Jakab 1521-ben harcban vesztette életét.

Fráter György 1526-ban Mohácsnál esett el.

Fráter György, akit György barát néven ismer a történelem, váradi püspök, Szapolyai János minisztere. 1540-ben János király halála és János Zsigmond születése után az ország első embere lesz. 1541-ben Buda török kézre jutásával Gyulafehérvárra teszi át az ország székhelyét. Hol Izabella királynéval, hol nélküle hadakozik Ferdinánddal és a törökkel.

Lippa visszaszerzésével hadvezéri képességeiről is bizonyosságot tett. Már bíboros, amikor alvinci kastélyában 1551-ben Ferdinánd meggyilkoltatja. Az ő nevéhez fűződik az ERDÉLYI FEJEDelemség létrehozása.

Báthory István fejedelem a Frátereket vitézségükért nemesi címmel, előnévvel és az ippi birtokkal jutalmazta.

Nemesi címerük a nyíllal átlőtt fehér mén.

1628-ban Fráter István erdélyi ítélmester Bethlen Gábor fejedelemtől megkapja Érkeserút az előnévvel együtt.

A Fráterek mindkét előnevet használták.

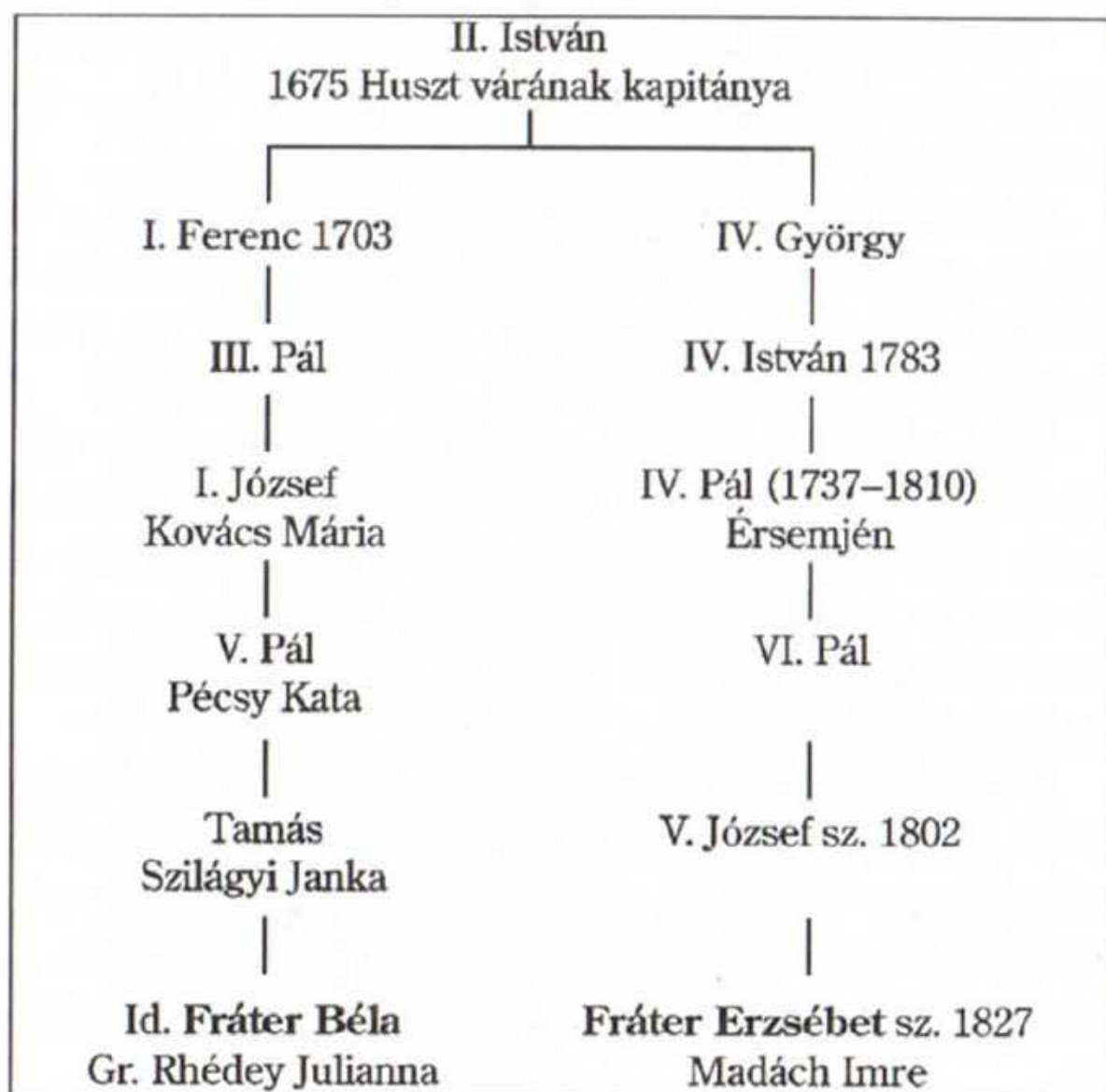
Fráter Pált vitézi tetteiért II. Rákóczi György 1654-ben a hajdúk főkapitányává teszi, és adományképpen

megkapja Bélmezőt. Ezután a bélmezei előnevet is használják.

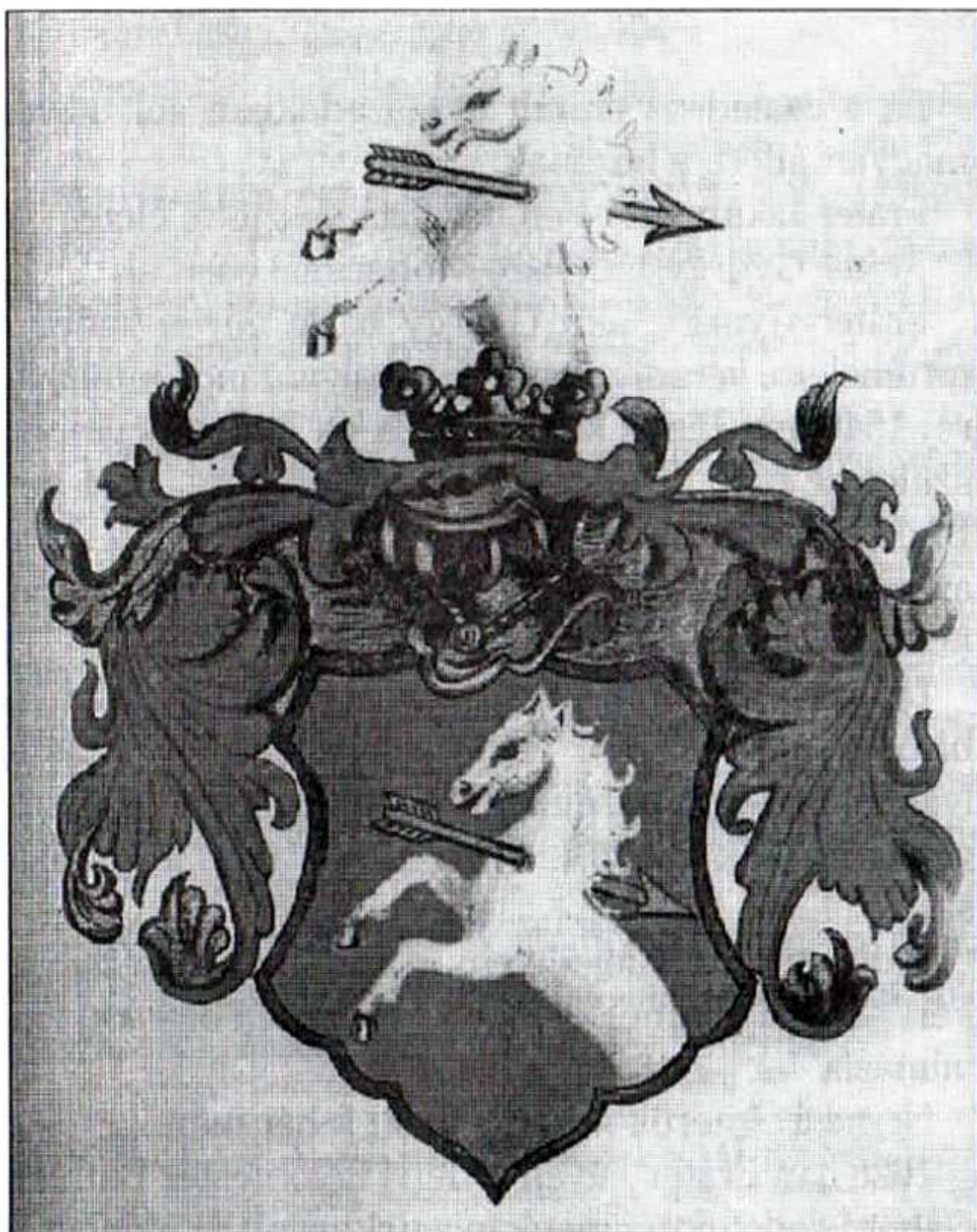
Fráter Istvánt 1675-ben Apafi fejedelem Huszt várának kapitányává nevezi ki.

A kapitány a második István a Fráterek sorában.

Tőle indítok egy családfát, mert ő a közös őse id. Fráter Bélának és a vele egyidőben élt Fráter Erzsébetnek, Madách Imre feleségének.

Az ippói és érkeserői Fráter család 1582-es címere

FRÁTER BÉLA

Dr. Fráter Béla, dalszerző 1870-ben született a Bihar megyei Érsemjénben. Apja, id. Fráter Béla, Bihar megye főszolgabírója, az 1500-as évektől kezdve a hírneves Fráter család méltó képviselője a 19. században. Unokája, Fráter Ilona, emlékeiben a magyar szabadságharc eszméinek szóvivőjeként él. Vezető szerepet töltött be a vármegye életében.

Édesanyja, gróf Rhédey Julianna (1837–1924) Disznajón született, gróf Rhédey Lajos és Cserey Heléna gyermekeként.

Az érsemjéni Fráter kúriában kilenc gyermek nőtt fel, négy leány és öt fiú, akik közül a leghíresebb a két dalszerző, Béla és Loránd, a legendás hírű nótás kapitány.

Ritkán adódik az életben, hogy a múzsa egy családon belül két testvért szerzői tehetséggel áld meg. A nóta több mint másfél évszázadot felölelő történetében erre mindössze három példát tudunk felhozni, és közöttük kétségtelenül a Fráter testvérek a legnevesebbek.

A Fráter név hallatára elsősorban Lorándra gondolunk, hiszen ő nemcsak megírta, hanem elő is adta nótáit nagyszerű hangversenyein. Béla ilyenkor szerényen meghúzódva akkor is őszintén örült öccse sikerének, ha történetesen az ő szerzeményét énekelte.

Dr. Fráter Béla (1903)

Nemes Lajos zongorista barátjkkal a Fráter fiúk hangulatos triót alakítottak. 1905-ben még Párizsba is meghívták őket. Egyik nótáest a másikat követte, s a pár napra tervezett kirándulásnak még három hét múlva is alig tudtak véget vetni.

E koncertsorozat sikerével nemcsak saját hírnevüket öregbítették, de sok hódolót szereztek a magyar nótának az akkori Európa fővárosában, megismerhették a sírva vigadó magyart, ízlelgethették a szép magyar muzsikát.

A Fráter fiúk zenei adottságaikat édesanyjuktól örökölték. 1970-ben, Fráter Béla születésének 100. évfordulóján Ducika így emlékezik nagyanyjára:

„Gróf Rhédey Júlia Disznajón született. Innen vitte magával lelkében az erdélyi havasok levegőjét, a fenyvesek és a mezei virágok illatát, a kanyargó Maros zúgásának örökös zenéjét és a madarak dalát. Ezt a dalos lelkét oltotta gyermekeibe.”

Zenei oktatásuk már a családban megkezdődik.

Béla a debreceni kollégiumban, mint kiváló tanuló, szabadidejében zeneórákra jár. A cselló lesz a kedvenc hangszere, s az is marad élete végéig.

A debreceni kollégiumban érettségizik, innen Budapestre kerül, s az egyetem jogi karán ügyvédi diplomát szerez.

Két évi gyakorlat után jogi doktorátust szerez, és ügyvédi irodát nyit a fővárosban.

Fráter Béla és Mikó Illa (1895)

1895-ben megnősül. Felesége, bölöni Mikó Ilona, Illa, a kúriai bíró, Mikó Miklós leánya, kivel boldog házasságban él egy évet.

1896-ban kislányuk született, Ducika, Fráter Béla egyetlen gyermeke. Az öröm hirtelen bánatra fordult, mert Ducika születése után egy nappal gyermekágyi lázban meghalt az édesanya.

